

دستور العمل‌های نبوی برای ماه خدا

حجت‌الاسلام «سرلک» از راهکارهای عملی پیامبر(ص) در خطبه شعبانیه می‌گوید تا بتوانیم با آمادگی کامل برای بهرہ بردن از فیوضات ماه رمضان واردان شویم

مجید حسین زاده | روزنامه‌نگار

پیامبر اکرم(ص)
در آخرین جمعه
ماه شعبان و در
خطبه‌ای مشہور

در بارہ ارزش و جایگاہ ماه مبارک رمضان، راهکارهای عملی را برای بهره‌بردن از این ماه عزیز و پربرکت بیان فرمودند. ہر سالہ مضامین گہر بار خطبہ شعبانیه قبل از ورود بہ ماه مبارک رمضان، مسودہ توجہ روزہ داران قرار می‌گیرد. در پیروندہ امروز زندگی سلام بہ سراغ حجت‌الاسلام «علی سرلک»، استاد حوزه و دانشگاه و پژوهشگر دینی رفتیم کہ در زمینہ‌های تعلیم و تربیت اسلامی، مشاورہ از دواج و خانوادہ چہرہ‌ای آشناست و بارہا اورا در برنامه‌های تلویزیونی دیدہ ایم. او برای ما از اہمیت توجہ بہ این خطبہ و کسب آمادگی برای ورود بہ ماه مبارک رمضان می‌گوید و فرازهایی از خطبہ شعبانیه را شرح می‌دہد کہ باید سرلوحہ مان در تمام مراحل زندگی قرار بگیرد.

در زندگی سلام امروز بخوانیم:

۴ قدم مهم برای روزہ اولی‌ها

وسواس‌های بہ یادگار مانده از کرونا

مردآلمانی کہ تا امروز ۲۱۷ بار واکسن کرونا زدہ و بہ تازگی دستگیر شد، بہ چہ اختلالی مبتلاست؟

کشف جدیدترین فرمول رضایت از زندگی توسط محققان

طنز! حالا مایک دوری بز نیم خدمت می‌رسیم

فرازهایی از خطبہ شعبانیه

این خطبہ را امام رضا(ع) با سلسلہ سندی کہ از طریق امامان قبلی بہ امام علی(ع) می‌رسد، نقل کردہ اند کہ روزی، پیامبر خدا(ص) برای ما خطبہ خواندند و فرمودند:

ای مردم! ماہ خدا با برکت و رحمت و آمرزش بہ سوی شما رورده است. ماہی کہ نزد خدا، بہترین ماہ‌هاست و روزہایش بہترین روزہا و شب‌ہایش بہترین شب‌ها و ساعت‌ہایش بہترین ساعت‌هاست.

در این ماہ با گرسنگی و تشنگی خود، گرسنگی و تشنگی روز قیامت را بہ یاد آورید. بہ فقیران و درمندگان کمک و یاری کنید. بہ پیران و کهن سالان احترام و بہ کودکان تان ملاحظت و مہربانی کنید و با خویشان و داندان رفت و آمد داشته باشید.

زبان خود را از گفتار ناشایست نگاہ دارید. دیدگان خود را از دیدن ناروا و حرام ببوشانید و گوش‌های خود را از شنیدن آن چہ نادرست است، باز دارید. با یتیمان مردم مہربانی کنید تا بعد از شما با یتیمان شما مہربانی کنند. از گناہان خود بہ سوی خدا توبہ و بازگشت کنید.

در اوقات نماز، دست‌های خود را بہ دعا بردارید، زیرا کہ وقت نماز بہترین ساعت‌هاست و در این اوقات، حق تعالی با رحمت، بہ بندگانش می‌نگرد و اگر با او مناجات کنید، پاسخ‌شان دہد و چنان چہ او را اندانند لبیک‌شان گوید و اگر از او بخواہند عطا کند و چون او را بخواہند مستجاب‌شان گرداند.

ای مردم! جان‌هایتان در گرو اعمال شماست. پس با طلب آمرزش از خدا، آن‌ها را از گرو، خارج کنید. پشت شما با رانندگان سنگین است، پس با طولانی کردن سجده‌ها، آن را سبک گردانید و بدانید کہ حق تعالی بہ عزت خود سوگند یاد کردہ است کہ نمازگزاران و سجده کنندگان در این ماہ را عذاب نکند و در روز قیامت آن‌ها را از آتش دوزخ در امان دارد.

ای مردم! ہر کہ از شما روزہ دار مؤمنی را در این ماہ افطار دہد، نزد خدا پاداش بندہ آزاد کردن و آمرزش گناہان گذشتہ اش را خواہد داشت....

ای مردم! ہر کس اخلاق خود را در این ماہ نیکو کند، از صراط آسان بگذرد، آن روز کہ قدم‌ها، بر آن بلغزد. ہر کس در این ماہ کارهای غلامان و مستخدمان خود را سبک گرداند، خدا در قیامت حساب او را آسان کند. ہر کس در این ماہ از آزار رساندن بہ مردم خودداری کند، حق تعالی روز قیامت، خشم خود را از او بازدارد. ہر کس در این ماہ یتیم بی‌پدری را گرمی دارد، خدا او را در قیامت عزیز گرداند.

ہر کس در این ماہ صلہ رحم کند و با خویشان ببیوندد، خدا او را در قیامت بہ رحمت خود واصل گرداند و ہر کس در این ماہ رابطہ اش را با خویشان خود قطع کند، خداوند در قیامت رحمت خود را از او دریغ کند.

ہر کس در این ماہ بسیار بر من صلوات فرستد، خداوند کفہ سبک اعمال او را سنگین گرداند و ہر کس کہ در این ماہ یک آیہ از قرآن تلاوت کند، ثواب کسی را دارد کہ در ماہ‌های دیگر قرآن را ختم کردہ باشد.

ای مردم! در ہای بہشت در این ماہ گشودہ است، از پروردگار خود بخواہید کہ آن‌ها را روی شما نبیند و در ہای جہنم در این ماہ بستہ است، از خدا بخواہید کہ آن‌ها را روی شما نگشاید.

سپس علی(ع) می‌فرماید: در این حال از جا برخاستم و عرض کردم، ای پیامبر خدا! برترین اعمال در این ماہ چیست؟ حضرت فرمود: ای ابا الحسن! برترین اعمال در این ماہ پرہیز از محرمات است. سپس گریست.

(وسائل الشیعہ، ج ۱، ص ۳۱۴)

قرآن جلوه ارتباط مستقیم ما با خداست

ماہ رمضان بہ عنوان بہار قرآن شناختہ می‌شود و در فرازی دیگر از این خطبہ می‌خوانیم کہ خدایا بہ ما توفیق دہ کہ در این ماہ، قرآن بخوانیم. این پژوهشگر دینی در این بارہ می‌گوید: «امام صادق(ع) می‌فرماید کہ خداوند در کلمات‌شان متجلی شدہ است و این یعنی قرآن واسطہ رابطہ مستقیم انسان با خداست. انسان با توجہ بہ باطن و حقیقت قرآن است کہ بہ ملاقات با او می‌رسد و بہ عبارت سادہ، می‌فہمد کہ خداوند

چہ انتظاراتی از او در این عالم دارد. در ماہ مبارک رمضان گفتند کہ تلاوت یک آیہ قرآن برابری می‌کند با ختم قرآن، چرا؟ چون قرآن رابطہ بین ما و خداست، رابطہ ای کہ خداوند تمام معیارها و اصول آن را تعیین کردہ است. تمام واژہ‌ها و کلمات قرآن، منتخب خداوند و مد نظر و تایید او ہستند بنابراین کلمات قرآن پنجرہ‌ای دلگشا رو بہ چہرہ و وجہ الہی حضرت حق است. بہ ہمین خاطر، انس با قرآن در این ماہ

شیوہ و مسلک اولیای خداوند بودہ است. التزام انس با قرآن در این ماہ بستری است تا آن را در ہمہ روزهای دیگر سال مورد توجہ قرار دہیم. قرآن دعوت نامہ خداست و رابطہ ما را با او از طریق واسطہ‌ها قرار نمی‌دہد. امام حسین(ع) در دعای عرفہ تعبیری دارند کہ می‌فرمایند من می‌خواہم در آثار بہ دنبال تو نگردم بلکہ مستقیم با خودت روبہ رو شوم و قرآن جلوہ ارتباط مستقیم ما با خداست.»

توبہ در این ماہ

یعنی توجہ بہ اقبال خداوند

توبہ ہم بہ طور خاص در یکی از فرازهای این خطبہ سفارش شدہ است و پیامبر(ص) می‌فرماید کہ از گناہان خود بہ سوی خدا توبہ و بازگشت کنید اما چطور از فرصت ماہ رمضان برای توبہ استفاده کنیم؟

حجت‌الاسلام سرلک پاسخ می‌دہد:

«توبہ بہ معنای بازگشت است،

بازگشت از مسیر غلطی کہ رفتیم.

رسول خدا(ص) در خطبہ

شعبانیه می‌فرماید: «أَيُّهَا النَّاسُ

إِنَّهُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بَالِغُ كَرَمِهِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفَرَةِ» یعنی مردم،

ماہ خدا بہ سمت شما آمد. جالب

است کہ می‌فرمایند ماہ خدا بہ

سمت شما آمد یعنی ربوبیت خدا

بہ گونه‌ای است کہ این ماہ را بہ دنبال

ما فرستادہ است. این فراز از خطبہ یعنی

این ماہ مبارک بہ سمت ما چرخیدہ و توبہ بہ

همین خاطر در این ماہ، توصیه شدہ است. توبہ

در این ماہ یعنی توجہ بہ اقبال خداوند. در همین خطبہ

داریم کہ بانیات‌های صادق او را بخواہید و توبہ بہ معنای برقراری

یک رابطہ عاشقانه و صحیح با خالق است کہ با ما غفلت آن را برہم

زدیم و با امید بہ رحمت و مغفرت الہی می‌توانیم دوبارہ آن

را برقرار کنیم.»

تقرب بہ خداوند با صلہ رحم

صلہ رحم و ثواب افطاری دادن بہ روزہ داران در این ماہ بنا بر یکی از فرازهای خطبہ شعبانیه، آموزدہ شدن گناہان گذشتہ فرستہ است. این استاد حوزه و دانشگاه در این بارہ می‌گوید: «اگر تقرب بہ خدای متعال را بہ قلہ تشبیه کنیم، دامنه آن بہ رابطہ در ست با مخلوقات اختصاص دادہ می‌شود. البتہ مخلوقات دارای مراتبی ہستند و یک بخشی از مخلوقات، از حرام ما ہستند یعنی شبکہ خویشاوندی. ارتباط با این شبکہ خویشاوندی از نظر خداوند اہمیت بسیار زیادای دارد چون رابطہ ما با خداوند یک ارتباط خیالی نیست بلکہ یک ارتباطی است در دل ارتباط‌های جاری مان. بہ این معنا کہ در دل سرزدن بہ بزرگان است، در دل کارمان است، در دل مطالعہ کردن و.... نقل است یک نفر بہ شیخ رجبعلی گفتہ بود کہ یک ذکری بہ من یاد بدهید برای انس بیشتر با خداوند. این مرد بزرگ بہ او گفتہ بود کہ تو یک عمہ پیرداری، برو بہ او سر بزن کہ تقرب توا از آن طریق حاصل می‌شود. بہ ہر حال، این صلہ رحم کہ در همین خطبہ شعبانیه مورد تاکید پیامبر(ص) قرار گرفتہ است، یکی از موافقی است کہ تقرب ما را بہ خداوند رقم می‌زند. البتہ باید مراقب باشیم در صلہ رحم، با سرفرو حرف‌های لغو و بیہودہ و بہ طور کلی با گناہ آن را آلودہ نکنیم چون ہر چیزی کہ می‌تواند در یک جادہ ما را بہ مقصد برساند، می‌تواند خطر تصادف یا نابود شدن مان را در خودش داشتہ باشد. باید مراقب باشیم کہ از صلہ رحم برای شاد کردن دل بستگان استفاده کنیم.»

مراقب باشید مهمانی را با گناہ برہم نزنیم

بزرگ و بزم را برہم نزنند». حجت‌الاسلام سرلک ادامہ می‌دہد: «ہمان طور کہ در خطبہ اشارہ شدہ، خوابیدن در این ماہ عبادت است، نفس کشیدن روزہ دار تسبیح محسوب می‌شود، یعنی گویا سادہ ترین کارهای ما در این ماہ مبارک، پرستش خداوند بہ حساب می‌آید. بنا بر این در این شریطی کہ این اقبال و محبت و لطف و امتیازات ویژہ‌ای برای تک بہ تک لحظات این ماہ قائل شدہ اند، باید حواس مان باشد کہ مبدا مرکب گناہ شویم. درست است کہ طبق روایات دست و پای شیطان در این ماہ بہ غل و زنجیر بستہ می‌شود اما بہ این معنائیست کہ انسان مرکب گناہ نخواہد شد. درست است کہ شیطان نیست اما بعضی‌ها میل شیطانی در وجودشان ریشہ دواندہ است. بہ ہمین دلیل است کہ گفتہ می‌شود بہترین عمل در این ماہ ہمین است کہ حرمت این مهمانی بزرگ

«در بارہ پرسشی کہ حضرت علی(ع) در انتہای این خطبہ از پیامبر اکرم(ص) در بارہ برترین اعمال این ماہ می‌پرسند و ایشان می‌فرمایند کہ پرہیز از محرمات است، من این طور برداشت می‌کنم کہ در این ماہ باید انسان خیلی مراقب باشد کہ این مهمانی

غفلت انسان

از مهمان خدا بودنش در دنیا

حجت‌الاسلام «سرلک» در بارہ اہمیت ماہ رمضان و فرازهای ابتدایی این خطبہ برای جلب توجہ مردم بہ عظمت ماہ مبارک رمضان می‌گوید: «ما کہ بہ این عالم آمدیم، یک نسبت مهمی با خداوند متعال داریم کہ از آن غفلت کردیم و آن نسبت، مهمان بودن ما و صاحبخانه بودن خداوند است. این نسبت کہ ما مهمان بزم آفرینش ہستیم کہ خداوند مہیا کردہ و برای ما تدارک دیدہ و ما را دعوت کردہ است و ما بہ واقع مهمان خداوند ہستیم. پیامبر(ص) در فرازی از این خطبہ شعبانیه می‌فرماید: «وَهُوَ شَهْرٌ دُعِيَ فِيهِ إِلَى ضِيَافَةٍ...» یعنی ما در ماہی ہستیم کہ ما را بہ ضیافت و مهمانی خدا دعوت کردہ است. ما بہ دنیا، بہ اختیار خودمان نیامدیم و در حکمت او، آدم‌ها بہ واقع با ہمہ ویژگی‌های مثبت و منفی، فضایل و رذایلی کہ دارند، مدعو و دعوت شدہ خداوند ہستند.»

چرا بہ این مهمانی دعوت شدیم؟

«خداوندی کہ بنا بر آیات قرآن می‌فرماید: «وَمَا تَشْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا نَعْلَمُهَا»؛ یعنی برگی از هیچ درختی نمی‌افتد مگر این کہ خداوند حساب و کتاب آن را دارد؛ چنین خدایی ما را بہ این مهمانی دعوت کردہ اما چرا دعوت کردہ است؟ این استاد حوزه و دانشگاه با این مقدمہ ادامہ می‌دہد: «ما بہ مهمانی خداوند دعوت شدیم برای این کہ در فرصت این ضیافت، کم کم مایل شویم کہ با خود صاحبخانہ انس بگیریم. در آیات قرآن، ماتعابیر درخشان و زیبایی داریم کہ قدرت را در دل انسان آب می‌کند و خداوند متعال در آیہ‌ای می‌فرماید: «إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أَجِِبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ» یعنی زمانی کہ بندگان من سراغ من را می‌گیرند و از تو(یعنی رسول...) ما را می‌خواہند، بگو ما خیلی نزدیکیم بہ آن‌ها. این ماہ ضیافت، تجلی مهمانی اصلی در بزم آفرینش است یعنی ما نہ فقط در ماہ رمضان کہ در این عالم، مهمان خدا ہستیم و او صاحبخانہ است. ہستی ضیافت کدہ است و او از ما پذیرایی می‌کند. بنا بر این ما باید بر اساس خطبہ شعبانیه کہ این ماہ را فرصتی برای دعوت شدن ما بہ سمت خداوند معرفی کردہ، یاد بگیریم کہ مهمان خوبی در دنیا باشیم. بہ قول شاعر: «گر شبی در خانہ جانانہ مهمانت کنند / گول نعمت را مخور، مشغول صاحبخانہ باش». شمارمانی کہ می‌خواہید امام زمان(عج) را در زیارت آل یاسین خطاب کنید، اولین اسمی کہ بہ کار می‌برید این است کہ سلام بر کسی کہ ما را بہ سمت خدا دعوت می‌کند. بزرگ‌ترین درس برای انسان در ماہ رمضان این است کہ حواسش باشد کہ توسط خود خداوند پذیرایی می‌شود. بنا بر این در حدیث قدسی فرمود کہ «الصُّومُ لِي وَآنَا أَجْزَى بِهِ» یعنی روزہ برای من است و خود من پادشاه روزہ ام. یعنی انسان روزہ دار در ضیافتی کہ توسط خود خداوند مورد پذیرایی قرار می‌گیرد، حاضر شدہ است. تا این جا گفتیم کہ او لا ماہ رمضان یادآور اصل حضور ما در مهمانی عالم است کہ خداوند صاحبخانہ است و دوماً، ما از این پذیرایی و از این سفرہ معنوی پر از نعمت کہ جای خالی ندارد، باید بتوانیم نہایت استفادہ را ببریم و کم کم بہ خود خداوند مایل شویم و خود او را بخواہیم و خود او را طلب کنیم.»